

D. D.

DISSERTATIO HISTORICA

DE

GERMANIA
MAGNA

CUJUS

Partem Primam

Consensu Ampliff. Facult. Phil. in Regia Acad. Aboënsi

Publicæ bonorum censura submitunt

SIGFRIDUS
PORTHAN

ET

ABRAHAMUS FABRITIUS

Wiburgensis.

Die XVII. Decemb. Anni MDCCLXIV.

L. H. Q. A. M. S.

ABOÆ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Aust
16

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo DOMINO

MAG. ABRAH. POPPIO,

PASTORIS & PRAEPOSITO Ecclesiae, quae in Jorois Deo colligitur, Gravissimo

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo DOMINO

MAG. HENRICO POPPIO,

PASTORI Ecclesiae, quae in Joccas congregatur, Dignissimo.

**AVUNCULIS AVUNCULORUMQUE LOCO
RE COLENDIS,**

Cum nullum officium referenda pro acceptis beneficiis gratius magis esse debiti mei semper credidi, quam venerabundis paternam domum, gravissimis fortuna casibus adflictae benignitatis plane singularis, qua memet ipsum etiam, patre stis. Latissimo itaque animo hanc arripio occasionem, gratioribus meis Indulgentissimis, Dissertationem hanc, alieno li-
Dignemini, VIRI Admodum atque Plurimum Reverendi, mi-
perpetuo favere! Ego vero, devotissimis ad Summi rerum
lumentum, Familiarumque Vestrarum Honoratissimarum ful-
gena felicitate beatos, Vos conservet, nunquam non orare

ADMODUM & PLURIMUM REVEREN-

Cultor devotissimus
ABRAHAMUS

Plurimum Reverendo atque Clarissimo DOMINO

HENRICO SALMENIO,

PASTORI in Pumala, Meritissimo.

Plurimum Reverendo atque Clarissimo DOMINO

LAURENTIO POPPIO,

CONCIONATORI Castellensi Legionis Savolaxiensis, Dexterrimo.

VERBORUM & OBSEQUII QUOVIS HONORIS
SUSPICIENDIS.

*ria, & si referri nequeat, habenda, sanctius sit, nihil etiam
dam identidem recollere favoris beneficiorumque memoriam,
Etiam, defendere, sublevare atque erigere voluistis; simulque
orbatum & auxilio egentem, nullo non tempore amplexi e-
titudinem meam publice testatam faciundi, Vobisque Fau-
cet ingenio elaboratam, offerendi, dicandi & consecrandi.
h: meisque conatibus, ut hactenus ita in posterum quoque,
Moderatoris pedes precibus provolutus, ut in Ecclesie emo-
rum & gaudium exoptatissimum, plurimos per annos omni-
meminero.*

DORUM NOMINUM VESTRORUM

mus, humillimus

FABRITIUS.

LIEUTENANT Stan /

Wälåbla

Fru **HEDVIG SOPHIA
FABRITIA,**
Född POPPIA,
Min Huldaste Moder.

Sid detta tillfälle, då jag skall afgå mit första Academi-
ska Snille-pröf, wore det en oförswarlig förgåten-
het af min plicht, om jag ej tillika offentligen för-
klarade min skyldiga erkänsla emot min Huldaste Moder. Den
förbindelse hwaruti barn i anseende til sina Föräldrar i allmän-
het och alltid måste befinna sig, wore allena tillräckelig, at för-
dra all min wördnad och all min tacksamhet. Men när jag
desutan påminner mig, i hwad beträngt t. l. stånd och under
huru många swårigheter Min Huldaste Moder, efter en tår-
Saders tidiga död, haft både omsorg och kostnad osparde, för
min så wäl som mine Bröders wälsärd; då finner jag mig
desto mindre i stånd, til at wärdigt berömma så mycken gods-
het. At tilbjudas wiljan för wärket och önskingar för weders-
gjalning, är alltid det enda hwarmed oförmögne astjena de
erhållne wälgjörningar; och ibland desas antal finner och jag
mig nu wara. Det är Gud allena som råder om sådane
önskingars fullbordan; Men däråst en gång astwen mins
winna sin wärckställighet, hwilket jag, åtminstone i det hus-
wudsakeligaste, af Hans godhet och nåd förwäntar samt gjör
mig förwisad om, skall ingen ting fela utaf alt det, som et
wördsamt och erkännsamt sinne, med ömmaste begär och af in-
nersta wälmening någonsin astundade, at sielf kunna riteligen
gifwa! Jag är med skyldig och outhärlig undergifwenhet

Min Huldaste Moders

Ödmultaste tjenare och
lydigste son,

ABRAHAM FABRITIUS.

§. I.

on eundem esse hodie ac olim erat vocis Germaniæ usum constat. Nobis igitur præsens tractare argumentum cupientibus, ad illam inprimis, quæ ex temporum confusione oriri posset, molestiam evitandam, utilis & congrua videtur Virorum Eruditorum quorundam distinctio inter tres diversas ætates, quibus diversi etiam fuere Germaniæ limites; Primam nimirum, Secundam & Tertiam, si-ve quod idem est Antiquam, Mediam & Recentiorum (a). Quarum Media significatio & nobis nunc intelligitur & semper ubi Magnæ cognomen (b) Germaniæ appellationi postponitur valere censenda est. Ex auctoribus qui eandem sequuntur Tacitus, Mela, Solinus atque Ptolomæus (c) brevem finium omnium determinationem una descriptione exhibent; reliqui Cæsar, Strabo, Plinius &c. sparsim tantum in scriptis suis huc facientia habent.

(a) Fecit hoc post Beatum Rhenanum Jodocus Willichius Nott. ad Taciti Germ. Part. I. l. probavitque consilium Kirckmajerus in ejusdem tituli libro C. I. p. 2. etff. Secundum eos ad primam ætatem refertur quod Berosus Chaldæus Germaniam longitudine a Rheno per Sarmatas ad Pontum Euxinum & latitudine ab Adula monte in Mesembriam Thraciæ civitatem extenderit. Verba exhibet Willichius l. c. "Regna ab anno salutis humanæ tunc magna habebantur, in Asia quidem nostrum omnium celsissimum Babylonicum, in Africa Ægyptium & Lybicum. Po-

stremo in Europa IV. nostri numerant, Celtiberorum, Celtarum, Kytim quod illæ gentes Italicum appellant & Tuysconem, quod a Rheno per Sarmatas in Pontum finit. In Europa Sarmatiæ regem fecerunt Tuysconem a Tanai ad Rhenum, junctique sunt illi omnes filii Istri & Mesæ cum fratribus suis, ab Adula monte usque in Mesembriam Ponticam. Sub his tenuerunt Tyras, Arcadius, Æmathus." Secunda periodus illos, qui proximis circa Christum natum seculis habebantur, fines complectitur. Tertiam a Carolingicæ stirpis initiis sive seculo VIII. ordiuntur, sicque Kirckmajerus ex Conringii de finibus tractatu determinat, ut limites Germaniæ sint 1. Ex parte Galliæ, Rhenus. 2. A Dania & Saxonia, Oceanus Frisius usque Eidoram amnem. 3. A Prussia & Polonia, Vistula. 4. Infra Polonos ac Danubium circaque Mari flumen, Marahenses sive Moravi. 5. Infra Danubium, Austria, Carinthia, Carniola, Marchia Venedica. 6. Ab Italia, Cisalpina Regio & proxima quæque loca, exceptis Alpibus Transalpinisque. Ex his tertiam ætatem & quæ de illa differi solent, cum præsens institutum non tangant, aliorum judicio relinquimus, Primam vero quod attinet, eandem, Kirckmajero ipso non refragante, e circo historico omnino proscribendam remur, idque ex duplici fundamento. 1. Quod de Teutonia allegato scriptori sermo sit, non de Germania, quæ nomina diversissima omnino esse, neminem fugit vel paululum in antiqua Geographia versatum, infraque satis elucescet. 2. Quia certo certius jam constat totique Litterario orbi notum est, librum Berolii nomen ferentem in spuris numerandum & a Johanne Annio Viterbiensi quodam illepidi ingenii monacho confarcinatum esse, Berolique Chaldeo, cujus scripta genuina dudum deperdita sunt, conatu audaciorine an stolidiori nescio, suppositum.

(b) Debemus id Ptolomæo, qui Geogr. L. II. c. XI. alibi-
que passim *Γερμανίας μεγάλης* meminit, "siquidem (verba
tradimus Cluverii Germ. Antiq. L. I. p. 98.) una exce-
pta Sarmatia, omnium Europæarum regionum fuit ma-
xima, quamquam ad discrimen minoris Germaniæ, quæ
erat cis Rhenum in Gallico solo, sic eam cognominasse
videatur." Vocari alias quoque solet Transrhenana &
Barbara; cfr. Dissert. Joh. Amnell præf. Elia Frondin Ups.
de Svionibus & Fennis Taciti, part. I. p. 4. nott. f. & g.
item Cellarii Notit. Orb. Antiq. Tom. I. Lib. II. C. V.
pag. 448. (Ed. Lipsiens. an. 1701. sed Ed. L. Joh. Conr.
Schwartzii ibid. an. 1731. pag. 359.) nec non Conring.
Nott. in Tac. Germ. (Ed. 1678. p. 127.) Desiit autem cum æ-
tate media Magnæ ista cognominatio, neque exstat ejus-
dem, quod nos quidem vidimus, apud recentioris pe-
riodi scriptorem aliquem mentio.

(c) Horum igitur jam testimonia exhibeamus, ut
ex illis, cum reliquis qui sparsius rem illustrantia habent
collatis, eo melius judicium ferri queat in sequentibus
de limitibus Germaniæ Magnæ. Et primo quidem loco
statuimus verba Taciti loc. citat. Ed. Bernegg. "Germania
omnis a Gallis Rhæniisque & Pannoniis, Rheno Danu-
bioque fluminibus, a Sarmatis Dacisque mutuo metu aut
montibus separatur. Cetera Oceanus ambit, latos sinus
& immensa insularum spatia complectens, nuper cogni-
tis quibusdam gentibus ac regibus, quos bellum aperuit."
Alter erit Pomponius Mela, de Siciu orbis L. III. C. III.
(cfr. Cellar. N. Orb. Antiq. T. I. Lib. II. C. V. §. V.
p. 360. Edit. 1731.) "Germania, inquit, hinc ripis Rheni
usque ad Alpes; a meridie ipsis Alpibus: ab oriente Sar-
maticarum confinio gentium: qua septentrionem spectat
Oceani littore obducta est." Cajus Julius Solinus, Polyhist.
Cap. 20. (Conring. Tac. Germ. p. 119.) "Mons ipse (Se-
vo) ingens, nec Riphæis minor collibus, initium Ger-
ma-

maniam facit. Ingevones tenent, a quibus primis post Scythas nomen Germanicum confurgit. Dives virorum terra, frequens populis numerosis & immanibus. Extenditur inter Hercynium saltum & rupes Sarmatarum. Ubi incipit Danubio, ubi desinit Rheno perfunditur. De internis ejus partibus Albis, Guthalus, Vistula, amnes latissimi præcipitant in Oceanum." Claudius Ptolomæus, Geogr. L. II. C. XI. (Conr. l. c. p. 127-129.) τῆς Γερμανίας τὴν μὲν δυσμηκὴν πλευρὰν, ἀφ' ὁρίζει ὁ Ῥῆν' ποταμὸς. τὴν δὲ ἀρκτικήν ὁ Γερμανικὸς ἄκεανός. τὴν δὲ μεσημβρινὴν πλευρὰν ὁρίζει τὰ Δαναβίς ποτὶ τὸ δυσμηκὸν μέρος. τὴν δὲ ἀνατολικὴν πλευρὰν ὁρίζει ἢ διὰ τῆς εἰρημένης (***) ἐπιπροφῆς πρὸς τὰ ὑπερκείμενα Σαρματικά ὄρη διάσπας. καὶ ἢ μετὰ τὰ ὄρη ἐπὶ τὴν εἰρημένην κεφαλὴν τῆς οὐίσουλα ποταμῶ. καὶ εἰς αὐτὸς ὁ ποταμὸς εἰς θαλάσσης. Notandum heic est, quod Ptolomæum attinet, nos gradus ab eo determinatos non tradere; idque ob maximam qua illi laborant incertitudinem. Fuit is auctor homo Ægyptius, Marci Antonini Imp. ætate vivens, quo tempore accuratas terrarum orbis dimensiones fuisse, historiæ ignorant; nec ipse quidem Ptolomæus tale aliquid a se præstitum gloriari potest, aut navigantium ad has oras magni momenti vel numerus vel opera ei potuit esse. Sequitur ergo ex conjectura ut plurimum judicare, quod qua verisimilitudine in locis adeo distitis ac ab Ægypto erat Germania semper fieri quiverit, quilibet intelligit; imprimis si adjiciamus, Romanis quoque multo propioribus post plurima bellorum pacisque commercia parum notas tum adhuc fuisse regiones istas. Satis proinde esse opinamur locorum indigitasse nomina, gradus vero, ne omnia in confusionem inextricabilem ruant, omittere.

(***) Quis jam flexus auctori intelligatur, textu Græco deficiente pro certo dici nequit. Interpretatio Latina

tinā proxime ante locuta fuerat de flexione Danubii juxta Diogeniam civitatem.

§. II.

Propius ad mediæ ætatis significationem accessuris, consultissimum nobis videtur, separatim de finibus ad quamlibet cœli plagam agere. Tenendum vero, determinationem accuratam & minima quoque particularia tangentem, eo minus heic exspectari debere, quo certius est, eam quoad omnes numeros perfectam nunquam designari posse (a); tum & quod institutum nostrum hoc non requirat, quippe cui generaliori adumbratione fieri satis, persuasi sumus. Primo igitur latus Germaniæ Meridianum clausisse Danubii flumen statuimus. (b).

(a) Patere hoc potest ex Indiæ & Americæ exemplis. An enim putas, illorum qui easdem nunc incolunt populorum per sero ventura secula posteros, stante mundo, si tanta ipsis quandoque, quanta nos hodie fruimur, litterarum lux exoriretur; suam quosvis patriam ejusque descriptionem nostris a Geographis factam, magis agnituros, ac jam moderni Germaniæ veteris inhabitatores suæ quidem veteribus memorata loca norunt. Inprimis si paulo post nostros dies tanta ingrueret Barbaries, quanta præcedentium nonnulla secula premebantur, quæ jure inde Barbarorum nomen traxere. Si æque furibundum porro Martem concipimus, nec minora librorum & aliorum documentorum naufragia: Addimus denique illam qua nostræ ætatis Germani, Teutones videlicet, laborant, sum-

mam & pene dixerim omnimodam, hinc maxime resultantem, domesticorum monumentorum penuriam; satis clare perspicies obscuritatis atque ignorantiae præsentis indolem. Nostræ insimul tamen descriptiones veterum illis longe præstare, nec injuria creduntur.

(b) Expressis verbis de eo convenire inter Tacitum, Solinum ac Ptolomæum, loca ipsorum adducta dilucide indigitant. Conspirat cum illis Strabo, Geogr. Lib. II. dicens Danubium in Pontum excurrentem ad lævam relinquare τὴν πρὸς Γερμανίαν ὄλην, ἀρξάμενην ἀπὸ τῆς ῥῆνης. Eodem pertinent Dionysii Afri versiculi (cfr. Cluver. G. A. lib. I. pag. 96.

Τὴ μὲν πρὸς Βορέην περὶ αὐτοσυσμένα Φῶλα νέουσα
 Γερμανοὶ Σαρμάται τε. τίται δ' ἄμα, Βασίρηαι τε.
 Πρὸς δὲ νότον Γερρᾶς καὶ Νωρῆκι ἄστ' ἐρυμνά,
 Πανόνιοις, Μύσοι τε &c.

Neque discrepant Æthicus Cosmographus & Isidorus (apud eundem Cluv. L. III. p. 11.) dum Rhætiam a Germania Septemtrionem versus *Danubio vel ejus fonte* determinant. Noricum igitur, Vindeliciam & Rhætias a Germania distinctas voluisse veteres oppido patet; unde Ptolomæus, postquam L. II. C. XI. Germaniam descripsisset, Capp. seqq. separatam harum regionum delineationem exhibet, cæterique itidem auctores pari modo easdem a Germaniæ finibus excludunt. (Vid. Tacit. l. cit. & Cap. V. Plinius Hist. Nat. Lib. IV. Cap. XIII. rel.) Quapropter Melæ (Lib. II. Cap. IV cfr. Cluv. l. c. Lib. I. pag. 97.) auctoritatem contra omnes fere alios sequendo, ad Alpes usque terminos istos proferre nequimus, ita ut hi montes inter Germaniam & Italiam terminus habendi essent. Ceterum non unicum antiquitus Melam fuisse hujus sententiæ patronum, innuere videtur Plinius, ubi Agrippæ dimensionem exhibet, quam tamen & ipse vix pro-

probat. Ita vero loquitur loc. cit. Cap. XIII. & XIV. "Græci & quidam nostri vicies quinquies centena millia passuum oram Germaniæ tradiderunt. Agrippa cum Rhætia & Norico DCLXXXVI. millia passuum; latitudinem CCLXIIIX. millia: Rhætiae prope unius majore latitudine, sane circa excessum ejus subactæ." Causam erroris Cluverius inde arcessendam existimat, quod gentes inter Danubium & Alpes ejusdem generis & linguæ fuerint ac Germani, nempe Celticæ; quod magnopere haud negabimus, tametsi difficulter adigi queamus, ut Celtarum nomen credamus convenientiam aliquam morum, linguæ reliquorumque vitæ institutorum, in nationibus sub eo olim comprehensis ostendere, tam paucis apud scriptores veteres hujus similitudinis vestigiis occurrentibus, inter Hispanos e. gr. Italorum partem, Germanos, Britanos, Gallos, Pannonios, Mysos, Dacos, Thraces & quæ alia fuere gentium vocabula; inprimis autem ob expressum facientis nobiscum Strabonis testimonium (Libr. I. cfr. Cluv. L. I. p. 22. & Anticl. p. 91. ed. Hadorph.) "De priscorum Græcorum sententia hæc dico: Quod sicut notæ versus aquilonem gentes, uno nomine Scythæ vel Nomades, ut Homero, appellatæ fuerunt; postea vero, cognitæ etiam occiduis regionibus Celtæ atque Iberi, aut mixtis vocabulis Celtiberi & Celtoscythæ dici cœperunt, *sub uno nomine singulis diversisque gentibus ob ignorantiam comprehensis*: ita quæ versus meridiem ad Oceanum sita sunt, omnia Æthiopiæ appellatione fuere notata."

Hæc, de limite meridiano Germaniæ, in genere: specialiora qui videre cupit, Cellarium adeat Not. Orb. Antiq. Tom. I. Lib. II. Cap. V. pag. 358. & seqq.; quocum conferri possunt de finibus Germ. agentes Kirkmajerus Nott. ad Tac. Germ. p. 4. seqq. Berneggerus Quæst. ad Tac. I. Ægidius Lacarius Nott. ad T. Germ. Cap. I. rel.

& præprimis quem sæpius laudavimus Cluverius Ger. Ant. Lib. III. p. 10. alibique passim, nec non in Vindelicis & Norico. Videtur equidem huic imputare Kirckmajerus l. c. p. 10. quod dicat Peucinos, Fennos Venedosque & consimiles immani tractu Sclavos in Polonia, Litavia, Finlandia, Russia minori, Moscovia, Moldavia, Podolia, Valachia, Bulgaria, Servia, Sclavonia, Croatia, Dalmatia &c. olim commorantes, Germanos antiquitus vocatos esse; id autem, quoad Sclavos certe, verum esse eo minus nos perspicere posse fatemur, quod lib. III. p. 189. vel idem hoc ipsum expressis verbis neget, istosque populos "alienissimo semper a Germanis fuisse & nunc etiam esse genere" sponte contendat.

§. III.

Alter terminus, ad Orientem, erat Vistula fluvius (a) Germaniam a Sarmatia disjungens.

(a) Diferte hoc affirmantem modo audivimus Ptolomæum, quocum consentit Agathmerus (Lib. II. Cap. IV. cit. Cellar. l. c. §. 6. pag. 361. ed. Schw.): τῆς γερμανίας μετὰ τὸν οὐρανὸν ποταμὸν ἔχεται ἡ Σαρματία. Melam loco superius adducto per "Sarmaticarum confinium gentium" proximas ad Vistulam intelligere regiones, ex verbis ipsius alibi prolatis colligitur (Lib. III. C. IV. cfr. Cluv. L. I. p. 97.): "Sarmatia, inquit, intus quam ad mare latior, ab iis quæ sequuntur Vistula amne discreta." Idem sentire videtur Plinius & apud eum Agrippa (H. N. L. III. Cap. XII. ita vero ille: "Agrippa totum eum tractum (Germaniæ) ab Istro ad Oceanum bis ad decies centum millia passuum in longitudinem, aliquantum minus quadringentis in latitudinem, ad *flumen Vistulam* a deser-

desertis Sarmatiæ prodidit." Apparebit istud adhuc clari-
 rius si conferamus Cap. XIII. "Nec minor opinione E-
 ningia. Quidam hæc habitari *ad Vistulam usque* fluvium
 a Sarmatis, Venedis, Scyris, Hirris tradunt. Sinum Cly-
 lipenum vocari & in ostio ejus insulam Latrin." Scan-
 dinaviam equidem item Sarmatiæ adscribendam esse, pos-
 set quis ex proxime antecedentibus inferre velle, cum
 vox *hæc* de sola Eningia usurpari nequeat; sed neque
 nos ita eandem restringimus cum & vicinas Eningiæ re-
 giones simul includere nihil impediat. De Scandinavia
 vero intelligendam haud verisimile videtur, quippe quæ
 ad Vistulam sita non est, neque incolæ ejus usque hunc
 fluvium habitare dici possunt, accedit quod populi isti
 Sarmatici Venedi, Scyri, Hirri, non autem Hilleviones
 vocentur. Cap. IV. fin. Vistulam inter flumina Germa-
 niæ numerat, prout & Solinus (loc. supra citat.) facit,
 quem quoad saltum Hercynium castigat Cluverius Lib.
 III. pag. 178. at utrum his omnibus stricte ipso Vistula
 terminari Germania credita sit, an vero *εὐπλατεῖα* sive ita
 ut proximam quoque viciniam comprehendat, vox sumat-
 ur, id paulo difficilioris indaginis est. Nationes de
 quibus controversantur, num, quoniam trans Vistulam co-
 lebant, Germanis vel Sarmatis accensendæ sint, fuere in-
 primis Bastarnæ, qui quibusdam iidem cum Peucinis di-
 cuntur, Venedi, Fenni, Æstii. Bastarnas Germanos esse,
 expresse adstruit Plinius C. XII. "Superiora autem inter
 Danubium & Hercynium saltum usque ad Pannonica hy-
 berna Carpunthi, Germanorumque ibi confinium, campos
 & plana Jazyges Sarmatæ, montes vero & saltus pulsi ab
 his Daci, ad Pathissum amnem a Moro, sive is Duria
 est, a Svevis regnoque Vanniano dirimens eos: adversa
Bastarnæ tenent aliquæ inde Germani" Contra Ptolomæus
 (cfr. Cluv. L. III. p. 202.): "Tenent Sarmatiam maximæ
 gentes istæ: Venedæ juxta totum sinum Venedicum &

supra Daciam Peucini ac Bastarnæ: juxtaque totum latus Maeotis Jazyges & Roxolani: interius vero Hamaxobii atque Alauni Scythæ. Minores vero gentes Sarmatiam incolunt, apud Vistulam flumen, sub Venedis Gythones, dein Finni; mox Bulanes, sub quibus Burgundiones, hinc Accarini *apud Vistula fontem.* Conspirat cum Ptolomæo Strabo (Libr. VII. p. 203.): "Quid autem sit ultra Germanos & alios iis confines, sive ii sint Bastarnæ, ut plerique putant, sive alii interjecti, sive Jazyges, sive Roxolani, sive alii in curribus domicilia habentes, non est facile dictu, neque an tota illa in ora Oceani sit aliqua portio, quæ vel ob frigus vel alia de causa habitari nequeat." Facile igitur apparet hæud convenisse inter veteres de exactiori limitum definitione, utpote quibus aliter evenire non potuit, quam ut maximam ipsis incertitudinem crearet vagabunda horum populorum vita: Cui si continua adjicias bella, modo hujus modo illius in favorem inclinante Marte gesta, turbarum causas non longe petere opus erit. Perspexit id, prout fuit semper in tradendis rebus accuratus quantum fieri potuit prudensque, Tacitus, ideoque nullo certo statuto termino, tantum "mutuo metu & montibus, a Sarmatis Dacisque" separavit Germanos. De Æstiis quidem (Germ. C. XLV.) nullum movet dubium quin Germani fuerint. Venedorum hos partem facit Cellarius (T. I. p. 390. 391. ed. Schw.). De cæteris autem ita Tacitus loquitur (Cap. XLVI.). "Peucinorum, Venedorum & Fennorum nationes Germanis an Sarmatis adscribam dubito: quamquam Peucini, quos quidam Bastarnas vocant, sermone, cultu, sede ac domiciliis ut Germani agunt; fordes omnium ac torpor; procerum connubiis mixtis, nonnihil in Sarmatarum habitum fœdantur. Venedi multum ex moribus traxerunt. Nam quicquid inter Peucinos Fennosque silvarum & montium erigitur, latrociniiis pererrant.

Hi tamen inter Germanos potius referuntur, quia & domos figunt & scuta gestant, & pedum usu & pernitate gaudent, quæ omnia diversa Sarmatis sunt, in plaustris equoque viventibus. Fennis mira feritas, fœda paupertas, non arma, non equi, non penates" &c. Sensem verborum heic, quicquid etiam molitur Cluverius, nulum alium esse posse, a præjudiciis immunis quilibet videt, quam quod propendeat magis in eam sententiam, quæ Bastarnas sive Peucinos Germanis connumerat, utpote lingua moribusque iis similes; Fennos Sarmatis potius adscribere velit; de Venedis autem dubius quidem hæreat, sed morum tamen respectu propius ablit, quin & hos Germanos appellet. Conferri de iis potest Kirckmajerus l. c. p. 445. Universam vero de limite Germaniæ orientali quæstionem apprime illustrant antea sæpius nominati Cluverius & Cellarius (II. cc.) quorum ille in Borussia Livoniaque ad littus Codani sinus Venedos collocat (L. III. p. 189.)

§. IV.

Tertius sive ad Arcton limes, Oceanus quod fuerit, ex Taciti, Melæ atque Ptolomæi testimoniis allatis haud obscure colligitur: Eum insulis refertum crediderunt, quarum maxima esset Scandinavia. Hanc cum Germaniæ annumerarint, sequitur Sveones etiam, Danos Norvegosque priores, Germanorum olim appellationem fuisse complexam. (a).

(a) Mela L. III. Cap. III. "Supra Albim Codanus ingens sinus, magnis parvisque insulis refertus est. Hac re mare, quod gremio littorum accipitur, nusquam late patet, nec usquam mari simile; verum aquis passim

Interfluentibus ac sæpe transgressis, vagum atque diffusum facie amnium spargitur: Qua littora attingit, ripis contentum insularum non longe distantibus, & ubique pene tantundem, ut angustum & par freto, curvansque subinde se, longo supercilio inflexum est. In eo sunt Cimbrī & Teutoni: ultra ultimi Germaniæ Hermones." Isti jam autem Hermones, ultra sinum Codanum colentes, qui esse potuere alii quam Scandiani? Lib. III. Cap. IV. Codanoviæ meminit, dicens: "Triginta sunt Orcades, angustis inter se diductæ spatiis, septem Hemodes contra Germaniam projectæ, in illo sinu quem Codanum diximus. Ex iis Codanovia, quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, ita fœcunditate antestat." Vid. Stjernhjelm Anticluy. Diff. III. p. 115. 116. qui pro Codanovia legit Codanonia. Voffius (teste Cellario l. cit. pag. 304.) in optimis membranis Candanovia exstare asserit scribendumque vult Scandinovia, prout habere ait probatiora Plinii exemplaria, adfentiente ipsi Gronovio; (cfr. & von Dalin Hist. Sv. T. I. p. 65. n. u.). Danicarum insularum maximam, quæ sedem Regiam jam habet, & Selandia vocatur, indigitari asserunt Ortelius, Cluverius, Cellarius (vid. Anticluy. Diff. III. p. 114. Cellar. l. c.). Teutoni hic Melæ nominati iidem forte sunt ac illi, qui una cum Cimbris expeditionem in Italiam fecisse memorantur. Videtur vero maxima pars eorum itineri se dedisse, cum non numerentur inter nationes Germaniæ a Tacito, qui Sviones tantum in Oceano narrat; reliquos aut coaluisse cum aliis populis ab iisque subjugatos probabile ducimus, aut ipsos quoque peregre egressos nomen aliud adeptos, pristino ita paullatim evanescente: Spectare huc vocem illam *adhuc* non absimile opinamur. Cluverius, summus alias vir, sed cujus de Germania Antiqua operis insignem partem permultum vereor ne muscæ comedissent nisi se Criticum jactasset, prout est in veterum locis ad proprium

captum reformandis audacissimus ita heic etiam, quo Hollandos e Mela exsculpat, pro Hermionibus Hilleviones substituit; quod eo minus locum jam obtinere potest, cum ultimos Auctor hosce faciat Germaniæ, quam ultra Hollandiam non esse extendendam inde sequeretur, prorsus contra adfertionem ipsius Cluverii, Oceanum Glaciale pro septentrionali termino venditantis. (Vid. Anti-Cluv. III. p. 125.). Nec illud quidem adhuc ostensum est, eosdem esse illos cum Hillevionibus Plinii Lib. IV. C. XII: "Incipit inde clarius aperiri fama ab gente Ingevonum, quæ est prima inde Germaniæ. Sevo mons ibi immensus, nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui Codanus vocatur, refertus insulis, quarum clarissima Scandinavia est, incomptæ magnitudinis, portionem tantum ejus, quod sit notum, Hillevionum gente D. incolente pagis, quæ alterum orbem terrarum eam appellat." Clare docent hæc verba, Plinio æque ac Melæ Scandinaviam Germaniæ annumerari. Nec obstat quod ille alibi Cap. XV. de insulis supra Britanniam sitis agens dicat: "Sunt qui & alias prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos: maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulem navigetur." Non enim propriam heic refert sententiam, sed aliorum narrationes exhibet & quidem, ut Grotio Prol. ad Hist. Goth. & Vandal. pag. 2. placuit, Massiliensium verba exscribit. Sveciam, Norvegiam atque Bergen emporium significari idem Grotius vult (p. 7.) probatque interpretationem Cellarius (p. 391.); Confusam vero valde horum, quicumque jam sint, Plinii auctorum notitiam fuisse, vel id pro argumento est, quod Nerigon & Bergos pro diversis habuerint insulis (cfr. Anticl. p. 119. 120.). Ceterum per Scandiam forte Scania quoque tantummodo intelligi potuit, prout requirere videtur tributa eidem magnitudo, qua Norvegia seu Nerigo minor statuitur.

Nec id quidem improbable apparet, Plinium ignorasse an hæ insulæ cum Scandinavia unum idemque fuerint, & diversis atque obscuris narrationibus deceptum, pro aliis quibusdam eas habuisse. Tertius quem pro Scandinavia Germaniæ Magnæ parte allegamus, Solinus est, Cap. XX. "*De insulis, ait, Germanicis Scandinavia maxima est; sed nihil in ea magnum præter ipsam. Nam Glessaria dat Crystallum, dat & succinum, quod succinum Germani gentiliter vocant glæsum*". Cfr. Conring. ad Tac. cit. pag. 120. qui a vulgari lectione recedit & Gongavia scribit pro Scandinavia; eandem vero esse, & situs & magnitudo cum Pliniana descriptione congruentes satis evincunt. Quartus erit Ptolomæus, qui L. II. C. XI. (Conr. l. c. p. 409. 410.) in insulis Germaniæ diferte numerat quatuor Scandias, ad orientem a Chersoneso Cimbrica sitas, earundemque tres parvas esse dicit, unam vero maximam orientalem, juxta Vistulæ fluvii ostia, cujus etiam populos nominat, affirmans, tenere ipsius occidentalia Chædinos, orientalia Phavonas & Phiræfos, meridionalia Gutos & Dauciones, media Levonos; quos ex Plinii Hillevionibus truncatos, in aliis Cellarius, putat, pag. 392. De Chædinis Gutisque & Daucionibus vid. Dalin l. c. p. 71. not. r. & s. ac 73. not. g. Levoni si cum Hillevionibus iidem sint, absone non videtur, quippe situ conveniente, opinio Messenii eos explicantis per Ostrogothos Smolandosque circa *Nordeden* saltum habitantes (cfr. idem p. 73. not. b.); sed aliam de Hillevionibus sententiam fovet Jac. Wilde Hist. Prag. Sv. ed. Svec. cum notis, a filio Nob. And. Wilde, sub titulo: *Svenska Statsförfattningarnas Historia* Cap. II. pag. 63. 159. 160. 161. per Elivogar illos explicans. Colophonis loco addimus Tacitum, qui non tantum immensa insularum spatia, quæ Oceanum complecti ait, Germaniæ annumerando, Scandinaviam sub ea comprehendit,

dit (loc. cit. supra), sed & (ad finem libri, Cap. XLIV. XLV.) in populis Germanicis recenset Sviones Sitonesque, quibus Svecos Norvegosque eum intelligere, vulgaris opinio est. Sic vero eos describit; "Svionum hinc civitates, ipso in Oceano, præter viros armaque classibus valent. Forma navium eo differt, quod utrinque protra semper paratam appulsui frontem agit: nec velis ministrantur, nec remos in ordinem lateribus adjungunt. Solutum ut in quibusdam fluminum, ac mutabile ut res poscit, hinc vel illinc remigium. Est apud illos & opibus honos. Eoque unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi. Nec arma ut apud cæteros Germanos in promiscuo, sed clausa sub custode, & quidem servo: quia subitos hostium incurfus prohibet Oceanus. Otiosa porro armatorum manus facile lasciviunt. Enimvero neque nobilem, neque ingenuum, ne libertinum quidem armis præponere, regia utilitas est - - . Svionibus Sitonum gentes continuantur. Cetera similes, uno differunt, quod femina dominatur: in tantum non modo a libertate sed etiam a servitute degenerant. Hic Sveviæ finis. Peucinatorum Venedorumque & Fennorum nationes, Germanis an Sarmatis adscribam dubito." Grotius (l. c. p. 5.) pro Svionibus Sveones legendum vult; cum Eginharto, Adamo Bremensi, Helmoldo, Chronico Sclavonico & Saxoni, itemque Ludovico Pio Imp. & Gregorio IV. Pontifici in Actis ipsorum, sic vocentur, quod "neque refellere neque argumentis confirmare in animo est": Id certe inde sequi videtur, Sviones istos Taciti & Svecos, perpetua veterum consensione pro una gente fuisse habitos. Ceterum non Svecos solos, sed & Danos Svionum nomine venire volunt; cui assertioni obicem haud ponemus. (cfr. Kirckmaj. l. c. p. 432. Willichius Part. II. 33. rel.). Ne vero quis existimet propterea de alia natione sermonem Tacito esse, quod ab-

solu-

solutam adeo Svionibus regiminis formam tribuat, notandum, haud mirum esse si in tam diffitis locis describendis aliquid humani passus sit, incertiori interdum famæ fidem habendo. Si quid tamen nostri est in hac re iudicii, haud absimilis videtur eorum sententia, qui ansam rumori primum dedisse contendunt duplicem, qua gaudebant antiquissimi Svionæ imperantes potestatem, unam nimirum politicam, ipsis tanquam Regibus competentem, alteram ecclesiasticam ut sacrorum infimul summis præfectis (*Sfwerste Dffer, Drottar*); unde effectum, ut nihil esset momenti alicujus, ubi Principis etjam auctoritas non valeret, tametsi limitata circumscriptaque legibus. Aliàs namque, prout de omnibus in genere Germanis valuit antiquitus illud Taciti (G. c. VII.): "Nec regibus infinita & libera potestas", ita de Svecis olim, non minus verum fuit Adami Bremensis effatum (cfr. Kirckmaj. p. 119.): "Sveones Reges habent, ex genere antiquos. Quorum tamen vis pendet in populi sententia, Quod in communi laudaverint omnes, illum confirmare oportet."

Sitones von Dalin l. c. p. 72. per adhabitantes Sigtunæ urbi Svecos explicat, eosque Tacitum a Svionibus non discernere contendit, nisi quod septemtrionem versus magis coluerint: Cum etiam in nummo quodam Olai Regis, Sigtuna Situn vocetur, facile inde formari Situnes vel Sitones. Videtur autem Tacitus revera illorum tanquam diversæ a Svionibus nationis ac hisce ad arcton continuatæ mentionem facere; certe Adamus Bremensis inter Sveones Sigtunam urbem collocat, nulla adjecta Sitonum appellationis mentione. Wilde l. c. p. 259. 260. not. ex eo hoc impugnat fundamento, quod vix una, minus plures ad Sigtunam reperiri potuerint gentes, quas Svionibus contradistingvere auctor potuerit. Pro vindicando Norvegis Germaniæ vocabulo, aliam adhuc

adhuc addimus rationem, ex similitudine lingvæ & morum defuntam; Hanc enim tanquam tutissimum inter populos diversos & gentes nationesque distingvendi fundamentum secutum fuisse Tacitum, vel ex iis patescit abunde, quæ pro utraque parte affert argumentis, dum quætionem tractat: utrum Peucini, Venedi & Fenni Germanis an vero Sarmatis adscribendi sint? de qua supra. Jam vero conferentibus domestica monumenta, extra omnem ponitur controversiam, Norvagos cum Svecis antiquitus eodem idiomate ac institutis fuisse gavisos: Sveci Germani Tacito appellantur, & id quidem ob convenientiam in his rebus cum cæteris istius nominis populis: Salvis ergo iisdem de utrisque apud scriptorem præmissis, prona consequentia ad eandem quoque deferatur necesse est conclusionem. Nec Tacito soli hoc in usu fuisse argumentandi principium, evincit Plinius l. IV. c. XII, ubi sic fatur: "Scytharum nomen usque quaque transit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis prisca illa duravit appellatio, quam qui extremi gentium harum, ignoti prope cæteris mortalibus degunt." Unde vero istud evenire potuit aliunde, quam moribus, lingva, religione reliquisque institutis per bella, amicitias, fœdera aliaque commercia mutua immutatis, ac ad unius vel alterius harum gentium sensim genium conformatis? Quæ videlicet ambæ degeneres fuere ab antiquissimis Scytharum duabus tam magnopere decantatis in priscorum fastis virtutibus, simplicitate vitæ atque bellica fortitudine; illam Sarmatis in feritatem & ignaviam, hanc Germanis in rabiem & furorem, de die in diem magis vertentibus. Verba: "cetera similes, uno differunt, quod fœmina dominatur: In tantum non modo a libertate, sed etiam a servitute degenerant" von Dalin ad demonstrandum jus succedendi fœminini sexus apud Svecos olim, interpretatur; Wildio repugnante. De Norvegis auctorem loqui, modo observavimus; sed nec de iis succedendi jus aliquid

innuit, multoque magis putamus cum Wildio, ea quæ dicit congruere privatæ quam publicæ regiminis formæ alicujus descriptioni, ob Satiram inprimis, qua clauditur periodus. Notum est enim, nec antiquitus adeo rarum fuisse, a fœminis administrari civitates, ut ideo solum tam singulari nota hæc dignos Sirones existimaret Tacitus. Contra privatam Gynaicocratiam, sive ubi in familiis privatorum vir Fœminæ nubit, juxta illud Oweni: "Grammatici fugire hinc, hæc vir & hic mulier", apud veteres pro turpi & sanæ rationi adversa habitam, neminem forte antiquæ historiæ peritum fugere opinamur; quin hodieque populis, quos politiores nationes barbarorum nomine appellamus, idem credi, itineraria docent. Cum vero de Norvegis prædicare hujus generis muliebri regimen, certissima documenta prohibeant, incertiori famæ ac relationibus hyperbolicis id acceptum debere Germaniæ descriptorem, admodum probabile ducimus. Ceterum de occasione atque origine fabulæ varias conjecturas Wilde l. c. tradit, quibus jungimus quod de universis in genere Germanis Cap. VIII. ipse Tacitus narrat: "inesse quoniam etiam sanctum (mulieribus) aliquid & providum putant: nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt." Pertinere huc possunt quoque Heroinæ, sub nomine *Sföldmörðer* præfiscis septentrionalibus celeberrimæ, quas integros exercitus duxisse magnasque res gessisse notum, qualemque exgr præter Thorbergum, Regem Ullerakerensem, ab ipso Wildio allegatam fuisse Bangem, conjugem Twari & matrem Bofi, ex hujus & Heraudi historia constat (cfr. Dalin p. 466. 467. rel.).

§. V.

Tametsi vero communi hoc oculatorum muniatur consensu, Scandinaviam antiquitus Germaniæ Magnæ extitisse portionem (a), impugnandam tamen sibi sententiam

tiam istam sumfit magnus Stiernhjelm (Anticluv. Dissert. III.), Scandiarum Ptolomæi nullam pro nostra agnosendam contendens (b) atque Sviones Taciti Svecos esse negans (c). Fervore autem disputationis contra Cluverium, adversariæ opinionis patronum, abreptum fuisse, facile quis deprehendet, ac forsitan ignominia putasse Svecis, si Germanorum pars vocandi essent; qui metus quod præter necessitatem virum cæteroqui multis nominibus immortaliter de patria meritum occupaverit, ex infra dicendis patefcet.

(a) Vid. Wilde Hist. Pr. Sv. (ed. Lat.) pag. 50. Diss. J. Amnell cit. de Sv. & Fen. Tac. Part. I. p. 4. Schurtz-fleischius Diss. de rebus Sv. Goth. p. 16. Sheringham de Orig. Ang. c. IV. p. 77. Bernegg. Qu in Tac. I. nec non Notarum in Tacitum Auctores Willichius Part. II. p. 23. Kirckmaj. p. 432. Cyriacus Lentulus Præf. p. 1. Dithmarus pag. 4. hujusque editioni inserti Ægidius Lacarius & Leibnitius, hic pag. 284. ille ad cap. I. Conringius Epist. ad Joh. Bunonem, quæ exhibetur in ed. sæpius cit. Notr. ad Tacitum; reliqui.

(b) Ex assignatione cujusque graduum longitudinis & latitudinis id concludit, l. c. p. 113. & 114. Probabilitate autem sua non destitui putat, si quis Codanoviam cum duabus minimis Scandiis Ptolomæi sub insulis Daniæ comprehendi adstruat & maximam Guthlandiam (Jutland) esse, usque in Livoniam extractam. Minores Scandias per insulas Danicas esse explicandas ultro largimur sed si Levoni in Livonia collocandi sint, quomodo quælo tum media Scandiæ tenere potuissent? Ex gradibus qua certitudine judicium ferri queat ante diximus, Sufficit congruere nomen Scandiæ cum Scandinaviæ appellatione, nec adeo discrepare situm quin observata illa qua Geographus laborabat harum regionum ignorantia, confusam quandam ideam & explicationem pa-

fiatur. Alia enim non est in his oris, Danicis illis major terra, quam insolæ voce denotasse veteres sciamus; & Vistulæ fluminis ostiis oppositam esse, ac saltem quoad meridionalia, utpote Scaniam conterminasque provincias, quodammodo ad orientem a Cimbrica Chersoneso projectam, pariter quis negabit?

Ceterum non solus Stiernhjelm, Scandias Ptolomæi extra Scandinaviam posuit, sed & idem Joh. Georg. Eccardo, Orig. Germ. lib. I. §. 24. p. 46, quanquam longe alio ex fundamento, arrisit, quem refutat Carolinæ Academiæ illustre ornamentum Cæl. Dn. Sveno Bring, Diss. de Scandinavia gent. vagina p. I. §. I. Eandem itidem cantilenam præter alios cecinit Joh. Henr. Christ. Höter quidam Caussidicus, quem vastæ molis librum, sub titulo: *Schichte der Deutschen an der Ost-see / bis zum anfang der großen wanderung / oder alte / eigentliche und wahre hyste Scandinavia*, publico promississe discimus ex Novell. Erud. Sveth. anni 1745. N:o 10. p. 39. 40. ibique invictis, si superis placet, argumentis Scandinaviam de Svethico in Teutonicam solum transfretandam sibi sumnisse.

(c) Rationem affert p. III. II2. quod tam deprædicatum & nobile nomen, ac tum temporis Scandinaviæ illud, Tacito magis quam vel Plinio ipsius coætaneo, cui Sviones in eadem non memorantur, ignotum non esse potuerit, si alias Scythiæ oras simul describere in animo fuisset, quod tamen non fecit, sed tantum Germanicas, ideoque Scandinaviam ut ad has non pertinentem reliquit, Sveonas purans, ut Svevos, aliam & eam propriam, a continenti Svevorum incolere insulam. Sed non adeo magni hæc objectio momenti videtur. Observamus enim, Tacitum per totum librum secundum populos tantum describere Germaniam, rarius injecta aliqua terrarum regionumque mentione; idque ob vagabundam incolarum vitam. Quod hic Scandinaviam, Plinius Sviones, omiserint, mul-

multæ esse potuerunt causæ, quas nostris seculis frustra forte plena quis luce donare tentaret: Talia exempla nulum Historico movebunt scrupulum, qui quod apud unum deficit, ex altero Auctorum supplere tenetur ejusdemque sæpe rei gestæ varias circumstantias ex variis scriptoribus colligere necessum habet; cum pro diversa rerum cognoscendarum occasione, relationumque suarum aliis atque aliis fontibus, insigniter hi differre non nequeant, nec raro, quod a priore aliquo antea descriptum inferior ætate videt, id ut supervacaneum, lectorem vel expresse vel tacite & præsumte ad alterum illum remittendo, prætergrediatur. Quibuscum omnibus si conjungas, Sveones, quos a Svionibus distingvendi rationes desunt, communi mediæ ævi consensu per Svecos explicatos, ut §. præc. ex Grotio ostendimus, adhuc evidentius destruetur ambigendi fundamentum. Certe cum Stiernhjelm Plinii Scandinauiam pro patria sua agnosceret, admodum miratur, qui fieri potuerit, ut non videret perspicacissimus vir, quod & ille Germaniæ ipsam, prout monuimus, non obscure vindicet. His ita præmissis, sponte consequitur, Solini item ejusdem nominis Germanicam insulam, sicut cætera ejus plurima, ex Plinio esse desumptam; ipso inprimis Stiernhjelmio fatente (p. 121.), illum hunc per omnia sectari. Unde unum horum auctorum, ubi obscurius aliquando loquitur, ex altero esse illustrandum infertur. Ut autem liber omnino ab hac objectione sit, (pag. cit. & seqq.) Cluverium in eo castigat, quod Sevonem montem adhabitan-tesque Ingævones in Scandia collocet, ipse probatum iturus adfertionem suam ex alio loco l. IV. C. XII. ubi V Plinius enumerat Germanorum genera, Vindilos, Ingævones, Istævones, Hermiones & Peucinos, atque Ingævonum partem esse ait Cimbro, Teutonos ac Cauchorum gentes. "Ergone (inquit pag. 122. 123.) Cimbri, Teutoni, Cauchi in Scandia? Plures sub Ingævonum genere non continen-

tur. An mons Sevo per totam Scandiam excurrit in Cim-
bros, Teutonos, Cauchos? Hillevionum gentem unam in
Scandinavia nominat Plinius. Cur, si Sevonem putasset
Scandiæ montem, hanc gentem, ut proxime accolentem,
ab Ingevonum genere exclusit? At Plinius dicit montem
Sevonem efficere sinum, in quo ipsa Scandinavia sita est.
Qua ergo ratione ipsi Sevo in eadem ipsa Scandinavia ex-
sistere potuit? Nugatur Cluverius, ne quid pejus dicam.
A Cimbis itaque, ut in ultimo Germaniæ promontorio ha-
bitantibus, Germanorum post Scythas primis, incipit gens
Ingævorum, indeque ultra in Germaniam ad oram litto-
ralem, a primis nimirum Jutis” &c. At mirum in mo-
dum heic quadrata rotundis cœlumque terræ miscentur.
Plures enim quam Cimbro, Teutono Cauchosque sub
Ingævionibus comprehensos non fuisse, quis Stiernhjelmio
cavit? “Alterum genus Ingævones, ait Plinius, quorum
pars Cimbri, Teutoni ac Cauchorum gentes.” Si itaque
pars tantum Ingævorum hi fuere, necessum est, præter ip-
sos, plures adhuc alias nationes sub istac appellatione fuis-
se comprehensas, quæ jam non nominantur: Nec id qui-
dem concedimus, omnes Ingævones in Scandinavia tantum
quærendos. Quæ duo momenta, sc. neque Scandianos ne-
que Cimbro, Teutono & Cauchos, *solos* esse Ingævones,
si bene notentur, facile Stiernhjelmianæ argumentationis vis
concidit, perspiciturque Hilleviones ab Ingævorum voce non
excludi. Denique, quænam hic contradictio: Sevo sinum
in quo Scandinavia sita est efficit, & : Sevo mons in ip-
sa Scandinavia situs est? Nulla sane, nostro judicio; Nam
Sevo in Ingævionibus est, & sinus ambit utrosque, non mons
sinum; atque nihilo secius hunc ille efficit, nimirum aquas
ex se in subjacentes terras & ex iis per amnes lacusque
in sinum mittendo, siye sua respectu istarum regionum
altitudine faciendo, ut exinde in Codanum delabantur.
Potuit tamen etiam jugum, ubi ex Lapponia Fenniam ver-
sus

sus se incurvando flectitur, sinuque Bothnicum includit, Plinio aliquo modo Codanum sive portionem saltem ejus ambire credi, imprimis eum verbis proxime subsequentibus Eningiam item, sive Fenningiam, sinus istius insulam facere videatur, quam opinione non minorem ait esse Scandinavia.

Ne vero aliquem offendat, quod Tacitus Sviones, quos Hermionibus Plinius annumerat, Svevos appellet, hoc quoque dubium discutere allaborabimus. Est vero res repetenda ab origine; de qua sic Tacitus (Germ. c. III.): "Celebrant (Germani) carminibus antiquis, quod unum apud illos memoriae & annalium genus est, Tuistonem Deum terra editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios assignant; e quorum nominibus proximi oceano Ingevones; medii Hermiones, ceteri Istævones vocentur." His duo genera Plinius addit, Vindilorum puta atque Peucinorum; loquitur autem ita (l. c.): "Germanorum genera quinque, Vindili quorum pars Burgundiones, Varini, Carini, Guthones. Alterum genus Ingevones, quorum pars Cimbri, Teutoni & Cauchorum gentes. Proximi autem Rheno Istævones, quorum pars Cimbri Mediterranei. Hermiones quorum Svevi, Hermunduri, Catti, Cherusci. Quinta pars Peucini, Bastarnæ, supra dictis contermini Dacis." Evitari heic dissensio inter scriptores ita potest, ut pars Svevorum, inque iis Sviones, Ingevonibus, ad Oceanum scilicet proxime habitantibus, annumerentur, altera pars Hermionibus, media Germaniæ tenentibus; prout ipse etiam Plinius unam Cimbrorum portionem Ingævones vocat, quod probabiliter equidem Chersonesi incolas concernit, reliquos mediterraneos sive interiora inhabitantes, Istævones nominat. De Ingævonum origine & denominatione controversiam Wildii & von Dalini vidè in hujus Hist. Sv. Tom I. p. 65, 69, 70, 323, atque illius Hist. Præd. Sv. C. II. p. 63, 66, 312. &c.

Cete-

Ceterum adhuc a Paulo Warnefrido quoque Scandinaviam fuisse Germaniæ annumeratam, locus hujus (De Gestis Longobard. L. I. c. 2., Hist. Goth. & Vand. Grot. cit. p. 724.) innuere videtur: "Pari etiam modo Wionilorum, hoc est, Longobardorum gens, quæ postea in Italia feliciter regnavit, a Germanorum populis originem ducens, licet & aliæ causæ egressionis eorum adseverentur, ab insula, quæ Scandinavia dicitur, adventavit; cujus etiam insulæ Plinius Secundus, in libris quos de natura rerum composuit, mentionem facit. Hæc igitur insula, sicut retulerunt nobis, qui eam lustraverunt, non tam in Mari est posita, quam marinis fluctibus, propter planitiem marginum terras ambientibus, circumfusa." Facili negotio cordatiorum perspiciet quilibet, Diaconum Forojuliensem jam Scandianos, a quibus originem ducere Longobardos asserit, *Germanorum populis* accensere, atque non Teutonium modo, sed totam quoque Germaniam Magnam, ista voce complecti; licet nec ignoremus, quomodo his verbis, de crinibus eadem alienum in sensum trahendo, abutatur cujus modo meminimus Hôfer ille.

Neque id tantum fecisse scriptores antiquosprehendimus, ut disertis verbis Scandinaviam Germaniæ vocabulo complecterentur, sed fluvium quoque ejus *Göta Älf* inter Germanicos referre Plinium atque Solinum, sunt qui contendunt (Cfr. Göransf. *Svea Kongars Hist.* p. 314.). Ille Hist. N. l. IV. c. XIV. ita fatur: "Amnes clari in Oceanum defluunt, Guttalus, Vistillus sive Vistula, Albis, Visurgis, Amisus, Rhenus, Mosa." Hic (l. c. cap. XXIII p. 119. Conr.): "De internis ejus (Germaniæ) partibus Albis, Guthalus, Vistula, amnes *latissimi* præcipitant in Oceanum." Cluverius l. c. L. III. p. 178. pro latissimi legit altissimi, & p. 228. pro certo habet, Transmarinæ suæ Germaniæ flumen Viadrum indigitari, disputans

tans contra Junium, qui per Prussiæ fluvium Alle, Guttalum interpretatur, ipsumque sufficientibus argumentis refutat. Opponi ei potest, quod Plinius ordinem situs fluviorum a Septemtrione versus Occidentem sequi videatur, ideoque etiam primo loco Guttalum posuerit & reliquos porro successive, prout quivis amnium huic cœli plagæ propior esset. Respondet (p. 229.): "Nec mirum si in locis tam a se suaque notitia distitis fluminum ordinem non servaverit, cum ne in Italia quidem id fecerit. Solinus certe, erroris eum circa Guttalum coarguere voluit, dum inter Vistulam Albimque eum retulit." At quid hoc refugio opus, inquit nostrates, dum vel nomen ipsum Guttali nullum aliud patitur etymon, quam Gaut-alf, Gôta-âlf, qui Adamo Bremensi "Guthalba, per Gothorum populos in Oceanum fluens", appellatur? (Vid. Gôransf. l. c.). Solinum quod attinet, ordine Pliniano verso, tanquam ab Occidente ad Septemtrionem, in Sveonum quoque favorem quin allegari possit, nihil obstat. His tamen pro utraque parte ultro citroque prolatis rationibus, nostram istam controversiam non facimus, sed iudicium cohibemus & ipse B. L. utram malit opinionem dispiciat.

§. VI.

Ex iis quæ dicta sunt, facile apparet, Plinio atque Solino, Germaniam a Sevone monte incipientibus (a), minime quidem derogandam esse fidem, at civiliter tamen nec nimis presse accipienda eorum verba, cum alias Norvegiæ non exigua portio ab hujus nominis communione esset excludenda. Num autem præter Chersonesum Cimbricam, Danicas insulas, Gothiam, Sveciam, Norvegiam, ad plures adhuc arctœas nationes Germanorum vox sese extendere veteribus credita sit, id aliquanto obscurius est. Recidit eo imprimis quæstio: an & populi

puli Fennorum pro Germanis haberi debeant? quam quo diutius animo revolvimus, eo magis in negando respondentium partes inclinamur (b).

(a) Cfr. Von Dalin l. c. T. I. p. 10-12. 65. Mela Hermones ultimi Germaniæ fuerunt; in aliis igitur hujus etiam montis confinia tenere ipsos, credidisse videtur. Sunt qui contendant eosdem illos esse ac Taciti & Plinii Hermiones; Cum autem Tacito Hermiones media inhabitare dicantur, quomodo tum ad Septentrionem degere dici poterunt? Nescio, nisi aut diversos dicamus Hermones ab Hermionibus, aut pari modo rem declaremus, ac Aphorismo præcedenti cum Svevis fecimus, ut pars Hermonum, & quidem Svevici generis, borealia Scandinaviæ accipiant, qui Plinii & Melæ sint; reliquis vero, qui Taciti, interiora Germaniæ concedantur. Neque mirum, in gente vagabunda & bellis dedita tantam deprehendi nationum mixtionem, una illarum regionem, quæ paulo ante alterius & extitit & credita fuit, pristinis possessoribus vel depulsis vel subjugatis, mox invadente. Hinc illæ Antiquariorum lacrymæ, hinc ista confusio & incertitudo, populis inter se partim sanguine commixtis, partim in terrarum dominium sibi mutuo succedentibus; hoc equidem aut bello, aut facta meliorum sedium quærendarum ergo commigratione. Adjice diversas quoque nonnihil ætates, & facilis evadet ænigmatis explicatio. Caterum quod ad præsentem quæstionem, nec magnopere refragabor, diversis minusque accuratis deceptum relationibus, alterum altero Auctorem magis cæcutire.

(b) Cluverius, terminum borealem Germaniæ faciens Mare Septentrionale, supra Norvegiam ac Lapponiam situm, has unacum Svedia, Fennorum Marchia, Scritofinnia, Biarmia atque Fenningia eidem addit (L. I. p. 95. 97.) Faciunt paria cum eo Lentulus & Ægidius Lacarius (ll. cc.). De Fennis consentit quoque Berneggerus (cit.); sed contrariat hisce diserte effatum Ptolomæi, §. IV. adductum, quem tamen in eo ignorantia recte accusat Cluverius (L. III. p. 202.) quod exiguam gentem Fennos dixerit atque ad Vistulam collocaverit, nisi quoad hocce posterius rei momentum ita excusari queat, ut Gythonibus non Fennis ad Vistulam illa habitacula tribuere dicatur; quod pro certo nihilominus
 haud

haud venditamus. Plinium item ac Solinum, dum nulla Fennorum facta mentione, a Sevone monte incipiunt, sibi adversari, ipse Germaniæ Antiquæ Geographus, agnoscere cogitur (L. III, p. 177.): nec non Jornandem (initio lib. de Rebus Geticis), cum Germaniam Scythiamque disferminare Vistulam ait. Hisce autem omnibus Tacitum (p. 202.) opponit; quasi is scilicet Fennos Germanis adscriberet, in plaustro equoque vivere certum affirmans argumentum Sarmatici generis, pedum vero pernicitate gaudere ac usu, Germanici indicium contendens. Ast notandum, non ex his folis de genere Venedorum, adducto loco judicare Auctorem, sed etiam ex aliis moribus, e. gr. scuta gestandi, latrociniiis conterminas regiones pererrandi &c. (ctr. Diss. Gab. Arætopolitani de Orig. & Relig. Fennorum, Præf. Fab. Törner, Ups. 1728. §. II.). Quas res in quantum de Fennis prædicari posse crediderit, facile deprehendet quivis secum reputans quæ Cap. XLVI. de eisdem loquitur: "Fennis mira feritas, foeda paupertas, non arma, non equi, non penates: victui herba, vestitui pelles, cubile humus, sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperant. Idemque venatus viros pariter ac fœminas alit. Passim enim comitantur partimque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffugium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur. Huc redeunt juvenes, hoc senium receptaculum. Id beatius arbitrantur quam ingemere agris, illaborare domibus, suas alienasque fortunas spe metuque versare. Securi adversus homines, securi adversus Deos, rem difficillimam assecuti sunt, ut illis ne voto quidem opus sit." Pro Sarmatis vero habere Fennos Tacitum, antea ex genuina ipsius explicatione ostendimus.

Aliam etiam asserti sui rationem Cluverius affert, nimirum "quia portiones Fennorum ab universo corpore antiquitus avulsæ, Scritosinni ac Marchiosinni semper in hunc usque diem fuere Germani. Nec ipsi Finni in Finningia ab hoc genere, vel sermone vel moribus degenerant, nisi versus Corelliam, ubi ejusdem cum Lapponibus atque Corelliis sunt sermonis, multumque veterum morum, si quæ alia gens, pertinaciter servant." At quanta heic ignorantia! Quæ Norlandorum, ii enim Cluverii Scritosinni sunt, sum Fennis generis, morum linguæque similitudo? Aliud est, si de Aboriginibus istius regionis sermo sit, quos prout in reliqua Svecia, Fennos fuisse, temere haud negabimus. Marchiosinni qui

Wardhuffæ præfecturam colunt, nunc equidem Norvegiæ pars sunt; antiquis autem temporibus Sitionibus adscriptos, adhuc demonstratum non est. Et si concedatur etiam, hos æque ac Scythianos Germanis annumeratos fuisse, consequentur moribus quoque cum iisdem convenisse, quæ inde ad Fennos conclusio? quos diversissimis ab istis moribus descriptos modo vidimus. Omnis profecto Cluverianæ argumentationis vis ad loca quædam Auctorum perperam interpretata recidit (L. I. p. 97.). Sumit namque non probat, Tacitum (Germ. C. I.), ubi immensa insularum spatia Germaniæ appellatione complectitur, & Plinium (Hist. N. L. II. C. CII.), dum pariter a Germania immensas insulas, non ita pridem compercas, cognitæ sibi ait, Sveciæ & Norvegiæ regna, prout hodie sunt, intelligere: quod a partium studio præjudiciisque liber nemo ni fallimur statuere. Ne denique ex linguæ similitudinæ inter Svecos Fennosque aliquid concludendo, negotium nobis facebant quibus Svethicorum vocabulorum haud paucorum deperditas radices inveniri apud Fennos (nobis quidem non repugnantibus) visum est, tenemus, hoc quicquid est necessitudinis, deberi factæ circa Ochinianam migrationem utriusque gentis commixtioni, Asianorum videlicet atque Fennorum, quorum hi eo usque vel soli vel ãmul cum aliis Scandiam incolere. Ceterum linguæ cognatio, sive si major identitas, generis quidem ejusdem communionem, aut etiam hujusmodi commixtionem, quamquam certo argumento inter diversos populos indiget, a diversitate tamen invertendo concludere, vel eadem ipsa (ex migrationibus, commerciis, pactis, confociationibus &c. enata) mixtio vetat, prout solide declarat Wilde (Hist. Sv. Pr. p. 70. seq. Lat. ed.) qui etiam observat linguam, qua utuntur Fenni & Æstii quæque cum Lapponum illa ejusdem originis est, Sengalliæ itidem populo cuidam Krevinge dicto atque pluribus Tartarorum nationibus esse vernaculam. At vero Æstios Germanos antiquitus creditos fuisse, dubio caret; sequitur itaque Germanorum nomen primario a morum atque vivendi rationis convenientiæ tribuisse gentibus exteros, secundario tantum ex linguæ affinitate judicasse.

§. VII.

Septentrionalem ergo Oceanum supra Norvegiam, Germaniæ latus ad arcton clausisse, concedere quidem Cluverio pos-

sumus, ad partem autem maris illius Lapponiam ambientem, id assertum extendere, unanimis vetat antiquorum consensus (a).

(a) Norlandiæ incolæ, quatenus media Germaniæ appellationis ætate habitata fuit, licebit sub eadem includere, tametsi ab omni oppositi formidine immunem hanc thesin haud contendamus. Pugnat autem pro affirmativa sententia, tum quod regio Sevonem montem, a Plinio & Solino pro termino positum, ab altera adhuc parte habeat, quam qua Germaniam spectat, tum quod cultores ejus a moribus linguaque Sveonum & Sitonum propius recessisse olim, prout hodie quoque, deprehendantur; quin imo ejusdem cum eis originis sint. De Marchioffinis modo diximus; nisi quatenus Lapponibus constiterint. Quod vero ad Biarmos Lapponesque in genere omnes attinet, eos inter Germanos fuisse computatos probans nullum extare novimus documentum. Loqui de illis videtur Tacitus, in fine libri sui: "Cetera jam fabulosa: Hellusios & Oxionas ora hominum vultusque, corpora atque artus ferarum gerere. Quod ego, ut incertum, in medium relinquam." Perinent huc quæ habet Plinius (L. IV. C. XIII.) de Oonis, quos ovis avium & avenis vivere, Hippopodibus, quos pedibus equinis nasci, Panotiis, quibus nuda alioquin corpora prægrandibus ipforum auribus tota contegi, fama fuerit. Idem profus ex Xenophonte Lampfaceno Solinus refert (Cap. XXIII. cit. Cluv. L. III. p. 203. 204.). Conspirant etiam Mela & Isidorus (ille Lib. III. Cap. V. hic L. XI. C. XIII. cit. ibid.), ita tamen, ut pro Panotiis Satmalos prior scribat, quo loco eum corruptum esse Cluverius statuit, supponens eundem ipsum auctorem, Xenophontem nimirum, secutum esse, ac Plinius & Solinus. Apud Tacitum item Hellusiorum nomen a Panotiorum voce vitiatum arbitratur; cujus scriptura scilicet, cum forte esset exoleta atque obscurata, imperitus quidam restituerit ex Plinio Phanesios, qui per se detorti sint in Hellusios: Phanesios vero habent vulgaria exemplaria, quod in Panotios emendat, duobus ex fundamentis: 1. quod Isidorus discrete sic legat, & 2. etymologia quoque requirat, ut *Πανωτιος* dicantur a grandibus auribus, prout *ἵππωνοδες* & *ὄνοι* ab equinis pedibus & ovium esu. Oxionas Oonas esse debere, dubio non egere putat. Quæ omnia ingenio quidem, certe audacia, non destituantur,

tur, veritate autem itidem ut gaudeant, permultum veremur. Von Dalino (Tom. I. p. 74. not. 4.) Hellusii per Helsingos & fabula de Hippopodibus Panotiisque per indumenta ex ferinis pellibus coaptata, nec incongrue, explicantur: In hisce est quod Lapponibus imprimis hodieque usurpatur vestimenti genus *Lappmuds* *dar*, cujusque hanc Paulus Diaconus descriptionem tradit: "Nec aliis, utpote feris ipsis non dispares (Scritofinni), quam crudis agrestium animantium carnibus vescuntur: de quorum etiam pellibus sibi indumenta coaptant. Apud hos est animal, non satis ab simile cervo, de cujus ego corio, ut fuerat pilis hispidum, vestem, in modum tunicæ, genu tenus aptatam, conspexi." Crudis carnibus Lappones vesci opinatus est, quod nec sale vulgo utantur, nec affare aut coquere eas soleant. Oonæ denique, avium ovium viventes, nec ii forsitan alii sunt quam Lappones, ex venatu tam avium quam reliquorum animantium cibum sibi parantes atque jaculandi artis peritissimi, ut de ipsis loquitur Saxo Grammaticus (Hist. Dan. L. V. cfr. Grot. Prol. p. 127.): "Sunt Finni ultimi septemtrionis populi, vix equidem habitabilem orbis terrarum partem cultura ac mansione complexi. Acer iisdem telorum usus, nec alia gens promptiore jaculandi pericia fruitur: Grandibus & latis sagittis dimicant." Ova avium sylvestrium neque hodie forte Fenni Lapponesque spernunt. Talia autem quæ diximus commenta de Arctoi orbis habitatoribus finxisse Græcos Romanosque, a militibus ut plurimum nautisque, gloriosis atque portentosa referre omni ævo solitis, sua habentes, nemo inter miracula reponat.

Ceterum dum hæc scribimus, occurrit sententia Wildii, Hist. Sv. Pragm. (ed. Sv.) C. II. p. 137. qui Fennos Taciti per Lappones, Venedos vero per Fennes hodiernos explicat; quod licet a communi opinione recedat (Cellar. ed. Schw. pag. 393.), tamen nec ideo improbable est, imprimis cum in Finlandiæ incolas multo magis quadret Venedorum descriptio, quam Fennorum. Accedit quod Plinius (vid. §. nostr. III. not. init.) Venedos Eningiæ sive Fenningiæ incolas faciat, finisque Venedici hinc nomen commode derivetur, ad quam Prolomæus quoque Venedos suos collocat. Mores quos a Germanis mutuati Tacito dicuntur, Sveonum ab una parte, ab altera Peucinatorum Æstiorumque commerciis debuisse, clare apparet. Germanos nihilominus non fuisse, tum ex
Pli-

Plinii (cfr. l. c.) & Ptolomæi testimoniis evincitur, qui Sarmatas eos appellant, tum ex maxima linguæ diversitate (cfr. & §. nostr. cit. not. fin.); Othinianis denique placitis, quibus Germaniæ Magnæ imperium deberi infra eluceſcet, non paruisse olim Fennos, notum est. Hellusii Oxionæ caterique hæud eo fecius & ipsi ex Lapponibus, simul cum Norlandis & aliis Septentrionalibus, confecti esse possunt; nisi per Fennos Finnomarchiæ tantum in Norvegia incolas Tacitum indigitare dicas, qua ratione Ptolomæi quoque narratio declarari posset, ejusque ~~diverſi~~ respectu majorum, Bastarnarum, Peucinatorum, Venedorum &c. exigua gens appellari. Si Wildii sententiam amplectemur, quamquam Venedos Finnos facturi sumus, ideo tamen non negabimus Boruffos aut Livonos quoque Venedos fuisse; ut sic Sinus qui Venedicus dicitur, eo majori jure nomen nactus sit, cum utrumque ejus littus Venedis habitaretur, Ætios fuisse Livonos hodiernos, saltim hos in aliis comprehendisse, ultro contendimus; neque Cellario itaque negamus Venedorum gentis constituisse partem, quamvis ut diversæ nationis Tacitus simul mentionem faciat. In iis, quæ theſi Wildianæ obicem forte ponere credentur, erit hodieque Fennis usurpatum Rusſorum nomen, dum eosdem *Wenäläiset* appellant, voce sane cum Venedorum denominatione, probabili etymologia eadem; sed & hoc, observata inter scriptores extraneos & ipsos incolas distinctione, facile declaratur. Quamquam enim Fenni, se (*Suomalaiset*) a Venedis (*Wenäläiset*) discernant, aliqua tamen hoc non obstante ex Germanicarum in vicinia gentium commercio similitudo, peregrinis facile imponere potuit. Si vero non scriptores tam quam rerum ipsarum documenta sequenda sunt, vel ex his illi explicandi, tum genuini Venedi esse videntur ejus Livoniæ partis quæ *Letten* vocatur habitatores & Curlandi, lingua hos ab Ætiosis & Fennis separante (cfr. Description de la Livonie, p. 324.). Nec aliam causam quam eandem hanc, qua exteri scriptores laborabant, Geographiæ nostræ ignorantiam, Fennos ad Venedorum nomen Rusſis imponendum, seu potius ad continuationem sic usurpandi eos moris, impulisse putamus. Factum nimirum ex prædictis illis crebris emigrationibus sediumque mutationibus forsitan est, ut Venedi, prorumpentibus paullatim populis aliis, Rusſiam relinquentes, Lettiam ipsi Curlandiamque occuparent; unde porro in Boruffiam, indeque ad Balthico mari adjacentes Germaniæ oras, Pomeraniam, Duca-

Ducatum Megalopolitanum &c. venisse, annales tradunt: ad quas omnes mutationes non respiciendo, Fenni, appellationem Venedicam non tam cum gente quam regione connectentes, etiam novis eam advenis tribuerunt. Sed relinquimus in his rebus, ceu invicem sibi ubique pene contradictoriis, cuilibet pro lubitu conjiciendi libertatem,

§. VIII.

Ad plagam cœli Occidentalem limes fuit Rhenus, (a) Galliam a Germania determinans (b).

(a) Præter eos quorum §. I. not. c. adduximus testimonia, alii quoque hanc sententiam confirmant. Cæsar Bell. Gall. L. I. c. I. p. 17. (ed. Amst. 1665.): "Proximi sunt (Belgæ) Germanis qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bella gerunt, quæ de causa Helvetii quoque reliquos Gallos virtute præcedunt, quod fere quotidianis præliis cum Germanis contendunt, quum aut suis eos finibus prohibent, aut ipsi in eorum finibus bella gerunt." Lib. IV. Cap. XVI. pag. 82. 83. Sicambri Romanorum legatis respondent, antiquum suos inter ac Gallos terminum Rhenum esse, quem ideo transire hi non deberent. L. VI. C. XXIV. p. 132. idem indigitat, dum sic loquitur: "Ac fuit antea tempus, quum Germanos Galli virtute superarent & ultro bella inferrent, ac propter hominum multitudinem agrique inopiam, trans Rhenum colonias mitterent. Itaque ea quæ fertilissima sunt Germaniæ loca, circa Hercyniam sylvam, quam Erathosteni & quibusdam Græcis fama notam esse video, quam illi Orciniam appellant, Volsæ Testofages occuparunt atque ibi confederunt. Quæ gens usque ad hoc tempus iis sedibus se continet, summamque habet justitiæ & bellicæ laudis opinionem. Nunquam in eadem inopia, egestate, patientia, qua Germani, permanet, eodem victu & cultu corporis utuntur." Consentit Strabo Lib. VII. p. 200. "Statim ergo trans Rhenum post Celticos populos, Orientem versus sita loca Germani incolunt." Quibuscum paria alibi passim habet; Cfr. Clav. L. I. p. 96. qui & p. 28. ad stipulantem exhibet Dionem Lib. XXXIX. his verbis: "Rhenus ex Alpibus Celticis paulo extra Rhatiam oritur: inde versus Occidentem profluens, ad sinistram Galliam ejusque incolas, ad dextram Celtas dividit, tandemque in Oceanum exit. Hic quip-

pe limes usque in hunc diem earum regionum habetur, ab eo tempore quo diversa nomina adeptæ sunt. Siquidem antiquissimis temporibus populi isti, ad utramque fluminis ripam colentes, Celtæ appellati fuerunt. Neque ideo de aliis sub Celtarum hic nomine loqui Cassium quis existimet, quod Strabo Germanos post Celticos populos collocet sicque ab iisdem distingvat, Hoc enim ex Libro I. Strabonis facile refellitur, ubi cœli terræque regiones in quatuor partes distributas fuisse ait, habitarique versus subsolanum ab Indis, austrum ab Æthiopicis, occasum a Celtis, aquilonem a Scythiis (vid. Anticluv. p. 99.). Cum vero omnes versus occidentem populi Celtæ ei dicantur, quare ab hac appellatione Germanos excludemus? Patet res ulterius ex loco quem S. II. not. b. citavimus. Ammianus Marcellinus Hist. Rom. Lib. XV. Cap. XXVII. (Conring. p. 146.) Gallos imprimis Celtas vocat: "Temporibus prisca, cum laterent hæ partes, ut barbaræ, tripartitæ fuisse creduntur, in Celtas, eosdem Gallos, divisæ & Aquitanos & Belgas, lingua institutis legibusque discrepantes. Et Gallos quidem, qui sunt Celtæ" &c. Apparet igitur utrosque populos, tam Gallos quam Germanos, Celtas audivisse, indeque promiscuam denominationem ortam. Dio etiam (Lib. LIII. cit. Cluv. L. II. pag. 187.) ipse se declarat, dicens: "Celtarum quidam, quos Germanos adpellamus" &c. Lipsius ex Plinio juniore, in Panegyrico Trajano Cæsari dicto, ad Pyrenæum usque improprie Germaniam extendit, eamque pro Gallia, non aliter quam hæc pro illa sumitur, latiori significatione accipi opinatur (Cluv. Lib. I. p. 93.); Sic autem Plinius ille loquitur (p. 327. 328. Opp. ejus ed. Lugd. Bat. a:o 1653: "Germaniamque, quam plurimæ gentes ac prope infinita vastitas interjacentis soli, tum Pyrenæus, Alpes immensique alii montes, nisi his comparentur, nunjunt dirimuntque, per omne hoc spatium quum legiones duceres, seu potius (tanta velocitas erat) raperes, non vehiculum unquam, non equum respexisti." Roborem sententiæ addere putat Senecam (Epist. Consol. ad Hely. C. VI.): "Pyrenæus transitus Germanorum non prohibuit." Quod ad Plinium, cum ille tanquam ex Hispania invasurum Germanos Imperatorem suum consideraverit, male ipsum Lipsius intellexit; Senecam vero allegato loco huc non pertinere, Cluverius (cit.) ex Floro L. III. C. III. ex Plutarcho in vita Marii & ex Livii Epitomatore ostendit, testantibus Cimbris, Teutonon & Tigurinos,

vastata Gallia & Pyrenæo monte transgresso, Hispaniam depopulatos esse. Pertinet hic & forsan Plinius major Hist. N. lib. III. Cap. III. nationis in Hispania citeriore mentionem injiciens, sub nomine Oretani, quos etiam Germanos cognominari ait, quique forte hujus vel alius similis expeditionis reliquæ fuere.

(b) Ita quidem antiquissimis temporibus erat; postea vero, multiplicato & crescente utrobique hominum numero, expeditiones partim a Gallis in Germanorum, partim ab hisce in illorum terram factas, auctores memorant. De Testofagis Cæsarem modo audivimus. Sed idem & Germanos Galliæ occupasse regiones docet Lib. II. Cap. IV. p. 48: "Quum ab his quæreret, quæ civitates quantæque in armis essent & quid in bello possent, sic reperiebat: plerosque Belgas esse ortos a Germanis, Rhenumque antiquitus transductos, propter loci fertilitatem ibi confedisse, Gallosque qui ea loca incolerant expulisse; solosque esse qui patrum nostrorum memoria omni Gallia vexata, Teutonos Cimbrosque intra fines suos ingredi prohibuerint. Qua ex re fieri, uti earum rerum memoria magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumserint." Rationem quoque, cur Germanis sui temporis inferiores fuerint Galli, l. VI. c. XXIV. p. 132. subministrat, dum mox post verba not. præc. modo cit. ita satur: "Gallis autem propinquitas & transmarinarum rerum notitia, multa ad copiam atq; usus largitur; paulatim assuefacti superari multisq; præliis victi, ne se quidem ipsi cum iis (Germanis) virtute comparant." Ceterum pleni sunt horum expeditionibus annales ac frustraneus foret eas omnes enumerandi conatus. Populos autem Germanicæ cis Rhenum originis hosce enumerat Cluverius L. II. p. 129: *Tribochos, Nemetes, Vangiones, Treviros, Tungros, Sunicos, Ubio, Gubernos, Menapios, Toxandros, Batavos, Caninesates, Nervios, Sueconos, Belsasios*. Cfr. Cellar. l. c. I. II. c. III. Sect. VII. seq. usq; XIII; qui Sect. XI. huc pertinere etiam ostendit *Caeresos, Condruos, Eburones, Pamanos, Segnos*, ex Cæs. l. c. C. XXXI. & L. II. C. IV. Vid. & Bernegg. Op. 1. Kirckmaj. pag. 4. aliosque de Germania Magna finibus agentes, quos in antecedentibus citavimus. De omnibus autem gentibus Rhenum transgressis valet dictum Dionis Cassii, Libr. LIII. apud Cluverium Libr. II. pag. 187. "Celtarum quidam, quos Germanos appellamus, quum omnem Galliæ regionem quæ Rheno adjacet occupassent, effecerunt uti Germania appellaretur." Atque hinc est Germaniæ in Magnam seu Barbaram vel Transrhenanam & in Cisrhenanam, frequenter apud scriptores occurrens distinctio.